

Ο ΕΞΟΡΙΣΤΟΣ ΠΟΙΗΤΗΣ

Ο Οβίδιος (Publius Ovidius Naso: 43 π.Χ. – 17 μ.Χ.) υπήρξε επικός και ελεγειακός ποιητής. Για λόγους που δε γνωρίζουμε ακριβώς, ο αυτοκράτορας Αύγουστος (63 π.Χ. – 14 μ.Χ.) τον εξόρισε στους Τόμους της Μαύρης θάλασσας (σημ. Κωνσταντζά της Ρουμανίας), όπου ο ποιητής έμεινε μέχρι το θάνατό του. Την εμπειρία του από την εξορία τη γνωρίζουμε χάρη στις ελεγείες που μας άφησε από εκείνη την περίοδο της ζωής του. Οι ελεγείες αυτές απευθύνονται, με τη μορφή συγκινητικών ποιητικών επιστολών, προς φίλους και γνωστούς. Ο ποιητής τούς ζητάει να μεσολαβήσουν στον αυτοκράτορα για να επιστρέψει· παράλληλα υπερασπίζεται με θέρμη το ποιητικό του έργο και μας προσφέρει πολύτιμες αυτοβιογραφικές πληροφορίες.

Ovidius poëta in terrā Ponticā exulat. Epistulas Rōmam scriptitat. Epistulae plenae querelārum sunt. Rōmam desiderat et fortūnam adversam deplōrat. Narrat de incolis barbaris et de terrā gelidā. Poëtam curae et miseriae excruciant. Epistulis contra iniuriam repugnat. Musa est unica amīca poëtae.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

poëta -ae ≤ ποιητής

in (πρόθ. + αφ.) σε

terra -ae γη⁽¹⁾

Ponticus -a -um Ποντικός, του

Εύξεινου Πόντου

exulo (exsulo), 1 είμαι εξοριστός

epistula -ae ≤ επιστολή

Rōma -ae η Ρώμη

scriptito, 1 γράφω συχνά

plēnus -a -um γεμάτος⁽²⁾

querēla -ae παράπονο, διαμαρτυρία

sum είμαι

desidero, 1 επιθυμώ, μου
λείπει κάτι
et (σύνδ.) και
fortūna -ae τύχη⁽³⁾
adversus -a -um αντίξοος,
κακός
deplōro, 1 θρηγνώ, κλαίω
narro, 1 αφηγούμαι
de (πρόθ. + αφαιρ.) για
incola -ae κάτοικος
barbarus -a -um ≤ βάρβαρος
gelidus -a -um παγωμένος⁽⁴⁾

cura -ae έγνοια, φροντίδα⁽⁵⁾
miseria -ae δυστυχία⁽⁶⁾
excrucio, 1 βασανίζω
contra (πρόθ. + αιτ.) ενάντια,
αντίθετα σε⁽⁷⁾
iniuria -ae αδικία
repugno, 1 αντιμάχομαι, ανθί-
σταμαι
unicus -a -um μοναδικός⁽⁸⁾
amīca -ae φίλη⁽⁹⁾
Musa -ae η Μούσα.

Ετυμολογικά: 1. κυρ. «ξηρά»: *τέρσσομαι* = ξεραίνομαι· πρβ. τερακότα << ιτ. 2. πλήρης, πλή-θος 3. πρβ. φουρτούνα << ιτ. 4. < *gelo* παγώνω· πρβ. ζελέ << γαλλ.: (τ)ζελατίνα << ιτ. 5. πρβ. κούρα << ιτ. 6. πρβ. μιζέρια << ιτ. 7. πρβ. κόντρα << ιτ. 8. < *unus* = ένας 9. < *amo* = αγαπώ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Τα **πρωτόκλιτα ουσιαστικά** της λατινικής κλίνονται ως εξής:

	Ενικός		Πληθυντικός	
Ον. + Κλ.	terr-a	(πρβ. χώρ-α	terr-ae	(πρβ. χώρ-αι
Γεν.	terr-ae	χώρ-ας	terr-ārum	χωρῶν-ν
Δοτ.	terr-ae	χώρ-α	terr-is	χώρ-αις
Αιτ.	terr-am	χώρ-αν)	terr-ās	χώρ-ας)
Αφαιρ.	terr-ā		terr-is	

Η πρώτη κλίση έχει ονόματα με **χαρακτήρα** –a– στο παραπάνω παράδειγμα το –a εμφανίζεται, για ευκολία, ως κατάληξη (πλασματική κατάληξη).

Για να ξεχωρίζει η αφαιρετική από την ονομαστική του ενικού των πρωτοκλίτων θα χρησιμοποιείται στην αφαιρετική το σημάδι της μακρόχρονης συλλαβής (terrā).

Όμοια κλίνεται και το θηλυκό των δευτερόκλιτων επιθέτων (Pontica, plēna, adversa, barbara, gelida, unica).

Γένος των πρωτοκλίτων: Τα πρωτόκλιτα είναι γένους θηλυκού, εκτός από εκείνα που δηλώνουν πρόσωπα αρσενικά: poëta, agricola = γεωργός, nauta ≈ ναύτης κτλ.

2. Χρήση των πτώσεων (ανεξάρτητα από την κλίση): η **ονομαστική** δηλώνει το υποκείμενο (*poëta exulat*), ή το κατηγορούμενο (*Musa est poëtae amīca*)· η **αιτιατική** δηλώνει το αντικείμενο (*epistulas scriptitat*)· όνομα πόλης σε αιτιατ. δηλώνει την κατεύθυνση, τον προορισμό (*Romam scriptitat*)· η **γενική** μπορεί να είναι κτητική (*amīca poëtae*) ή συμπλήρωμα επιθέτων (*plēnae querelārum*· πρβ. *πλήρης θηρίων*) κ.ά.· η **εμπρόθετη αφαιρετική** δηλώνει τη στάση (*in terrā*· πρβ. *έν άμπέλω*), την αναφορά (*narrat de incolis*· πρβ. *περί τών κατοίκων*) κτλ.· η **απρόθετη αφαιρετική** δηλώνει το όργανο (*epistulis repugnat*) κτλ.

Σημ.: Στις χρήσεις της αφαιρετικής αντιστοιχεί άλλοτε η γενική και άλλοτε η δοτική της ελληνικής (βλ. το Επίμετρο και το μάθ. XXXI).

3. Οι βασικές καταλήξεις του ρήματος στην οριστική και στην υποτακτική της ενεργητικής φωνής όλων των χρόνων (με κάποιες διαφορές στην οριστική του παρακειμένου) είναι οι εξής:

Ενικός		Πληθυντικός	
α´ -ο ή -m	πρβ. -ω ή -ν	-mus	πρβ. -μεν (δωρ. -μες)
β´ -s	-ς	-tis	-τε
γ´ -t		-nt	-v<*ντ (έφερο-v)

4. Η οριστική του ενεργητικού ενεστώτα της α´ συζυγίας σχηματίζεται ως εξής:

Ενεστωτικό θέμα + βασικές καταλήξεις: ama-s

Το ενεστωτικό θέμα (βλ. το Επίμετρο) της α΄ συζυγίας λήγει σε μακρόχρονο -ā-.

Ενικός	Πληθυντικός	Το βοηθητικό sum	
α΄ amo (<*ama-o	amā-mus	su-m	su-mus
β΄ ama-s	amā-tis	es	es-tis
γ΄ ama-t	ama-nt	es-t	su-nt

5. Οδηγίες για τη σύνταξη: Το επίθετο, ως επιθετικός ή κατηγορηματικός προσδιορισμός ή ως κατηγορούμενο, συμφωνεί με το ουσιαστικό στο γένος, στον αριθμό και στην πτώση, και κανονικά βρίσκεται μετά το ουσιαστικό, π.χ. de terrā gelidā.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

- I. Να προστεθούν οι καταλήξεις που λείπουν στα ονόματα και στα ρήματα:
 - Ego (εγώ) in terrā barbar..... exul.....
 - Epistula plēn..... querel..... est.
 - Nos (εμείς) epistulas amīc..... (δοτ. πλ.) scriptit.....
 - Vos (εσείς) Rōmam desiderā..... et terr..... barbaram deplorā.....
 - Tu (εσύ) de terrā Pontic..... narra.....
 - Te (εσένα) cura excrucia.....
 - Vos epistulis contra fortūn..... adversam repugnā.....
- II. Να χωριστούν σε συλλαβές οι λέξεις της πρότασης: Epistulis contra iniuriam repugnat (βλ. τη Γραμματική και το Επίμετρο)
- III. Να συμπληρωθούν οι τύποι του sum στις φράσεις: Tu poēta Vos poētae Ego poēta Ille (εκείνος) poēta..... Nos poētae..... Illi (εκείνοι) poētae

IV. Να μεταφραστεί στα λατινικά η πρόταση: Η αντίξοχη τύχη βασανίζει τον ποιητή. (Για τη σειρά των λέξεων βλ. το κείμενο και το Επίμετρο).

Όταν ταλαιπωρούν την ποίηση...

Quem *recitas*, meus est, o Fidentīne, libellus:

Sed male cum *recitas*, incipit esse tuus.

(Μαρτιάλης 1, 38)

Το βιβλίο με τα ποιήματα που διαβάζεις είναι δικό μου,
Φιδεντίνε: έτσι όμως στραβά που τα διαβάζεις,
γίνεται δικό σου!

Διδώ και Αινείας (μικρογραφία από χειρόγραφο του 5ου αι. μ.Χ)